

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคออทิซึมมีลักษณะที่สำคัญคือ มีความบกพร่องหรือผิดปกติของพัฒนาการด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการติดต่อสื่อสาร แสดงออกโดยมีพฤติกรรมและความสนใจบางอย่างที่ซ้ำซาก เกิดขึ้นก่อนอายุ 3 ปีเป็นกลุ่มอาการที่คล้ายคลึงกันแต่มีสาเหตุที่ต่างกัน มีอาการแสดงของโรคที่ผันแปรตั้งแต่รุนแรงน้อยไปจนถึงรุนแรงมากและเปลี่ยนแปลงไปตามอายุและพัฒนาการ พบได้ทุกช่วงอายุ ทุกวัฒนธรรมและฐานะทางเศรษฐกิจ ตามคู่มือการวินิจฉัยและสถิติของสมาคมจิตแพทย์อเมริกันครั้งที่ 4 พบว่ามีความชุกของเด็กออทิสติก 2-5 ต่อหมื่นคน ประชากรเด็ก ถ้าให้การวินิจฉัยโดยใช้เกณฑ์ “ภาวะออทิสติกสเปกตรัม” พบว่ามีความชุกเพิ่มขึ้นเป็น 91 ต่อหมื่นคนประชากรเด็กอายุ 0-16 ปีทุกระดับสติปัญญา (รัชนี ฉลองเกื้อกูล, 2545, หน้า 123)

วงการแพทย์รู้จักโรคออทิซึมมานานกว่า 60 ปีแล้ว และยังไม่สามารถค้นหาสาเหตุที่แท้จริงและวิธีการรักษาได้ เด็กที่เป็นโรคออทิซึมมักแสดงอาการต่าง ๆ ที่แตกต่างจากเด็กทั่วไป เช่น พูดด้วยน้ำเสียงที่สม่ำเสมอ เวลาโกรธจะโวยวาย และเอาศีรษะโขกโต๊ะจนเจ็บ หรือเวลาต้องการอะไรจะไม่พูดขอสิ่งนั้นแต่จะจับมือผู้ใหญ่ไปจับสิ่งนั้นแทน ถ้ามีคนมาถามก็จะทวนคำถามนั้นโดยไม่ตอบอะไร หรือบางครั้งก็หัวเราะขึ้นมาอย่างไม่มีเหตุผล ไม่สามารถแสดงบทบาทสมมติได้ เด็กออทิสติกพูดโกหกไม่เป็นและ 20 เปอร์เซ็นต์ของเด็กออทิสติกมีไอคิวต่ำกว่า 35 แต่บางคนก็มีพรสวรรค์ทางด้านดนตรี วาดภาพ และคำนวณ (สุทัศน์ ยกส้าน, 2545, หน้า 165)

การช่วยเหลือเด็กออทิสติกต้องทำตั้งแต่เด็กยังเล็กและทำทันทีที่รู้ว่าเด็กมีลักษณะอาการของโรคออทิซึม เพราะในขณะที่เด็กยังเล็กสมองเด็กยังมีการพัฒนา ยังเติบโตต่อได้ถ้าให้ความช่วยเหลือกระตุ้นอย่างถูกต้องตั้งแต่เล็กจะได้ไม่ต้องตามแก้ไขทั้งชีวิต (ดารณี อุทัยรัตนกิจ 2540, หน้า 119) ถ้ายิ่งปล่อยไว้นานการช่วยเหลือจะทำได้ยาก เด็กจะขาดพัฒนาการทำให้ยังเป็นภาระต่อครอบครัว และสังคมมากยิ่งขึ้น บุคคลที่มีส่วนสำคัญที่สุดในการช่วยเหลือเด็กออทิสติกก็คือผู้ปกครอง หรือบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด แต่ถ้าผู้ปกครองมีภาวะความเครียดมากเกินไปจะทำให้ไม่สามารถดูแลช่วยเหลือเด็กออทิสติกได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเด็กคือ ทำให้พัฒนาการของเด็กไปได้ช้า และอาจต้องพึ่งพาบุคคลอื่นไปตลอดชีวิต

ความรุนแรงของโรคออทิซึมได้สร้างภาระให้แก่ครอบครัว เนื่องจากเด็กออทิสติกแต่ละคนจะมีบุคลิกภาพเฉพาะตัว ถึงแม้ว่าจะได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคออทิซึมเหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของอาการ และบุคลิกภาพของเด็ก ยิ่งถ้าเด็กคนไหนมีอาการรุนแรงมาก ผู้ปกครองยังต้องคอยช่วยเหลือและดูแลตลอดเวลา เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดกับเด็ก ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาได้ เช่น ปัญหาความสัมพันธ์ของกลุ่มสมรสเนื่องจากการกลัวโทษซึ่งกันและกัน ปัญหาสุขภาพร่างกาย ปัญหาการยอมรับจากสังคม ปัญหาด้านการงาน และเศรษฐกิจเนื่องจากเด็กออทิสติกต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง และค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูก็สูงกว่าเด็กปกติมากบางครั้งผู้ปกครองจำเป็นจะต้องลาออกจากงานประจำเพื่อที่จะหาเวลามาเลี้ยงดูบุตร ทำให้รายได้ของครอบครัวลดน้อยลง การต้องรับมือกับภาระต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเครียดได้ ซึ่งความเครียดที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นความเครียดที่ต่อเนื่องยาวนานเพราะเด็กที่เป็นโรคออทิซึมไม่สามารถรักษาให้หายได้ แต่ถ้าได้รับการดูแลรักษาที่มีประสิทธิภาพและทันทั่วทั้งอย่างต่อเนื่อง เด็กจะสามารถมีพัฒนาการที่ใกล้เคียงกับเด็กปกติและสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ด้วยตนเอง

การจะช่วยเหลือเด็กออทิสติกจึงควรเริ่มที่ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดก่อน วิธีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเกสตัลท์จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการช่วยลดภาวะความเครียดของผู้ปกครองที่มีบุตรเป็นออทิสติก เพราะการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจะทำให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ต่าง ๆ ของตนเองกับสมาชิกคนอื่น ๆ กล้าที่จะเปิดเผยเรื่องราว และความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง เกิดความอบอุ่น ความเชื่อใจไว้วางใจ เรียนรู้การมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล อีกทั้งทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์มีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนต่างก็มีสิทธิและเสรีภาพที่จะเลือกตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ได้ เช่น เมื่อเกิดความเครียดมนุษย์จะพยายามทำให้เกิดความสมดุลโดยกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความเครียด หรือผ่อนคลายความเครียด เทคนิคของการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์จะช่วยให้บุคคลได้ตระหนักรู้ในตนเอง ทั้งด้านความรู้สึก พฤติกรรม โดยเน้นที่สภาวะปัจจุบัน การตระหนักรู้จะนำบุคคลไปสู่การเปลี่ยนแปลง และกล้าที่จะเผชิญกับสภาพปัญหาตามความเป็นจริง

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเกสตัลท์มาใช้เพื่อช่วยลดความเครียดของผู้ปกครองเด็กออทิสติก และเมื่อความเครียดลดลงแล้วจะส่งผลให้การดูแลช่วยเหลือเด็กออทิสติกมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าวิธีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเกสตัลท์ จะสามารถช่วยลดความเครียดของผู้ปกครองที่มีบุตรเป็นออทิสติกได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มแบบเกสตัลท์ เพื่อลดความเครียดของผู้ปกครองที่มีบุตรออทิสติก

สมมติฐานของการวิจัย

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง
2. ผู้ปกครองเด็กออทิสติกที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเกสตัลท์ มีระดับความเครียดต่ำกว่าผู้ปกครองเด็กออทิสติกที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเกสตัลท์ ในระยะหลังการทดลอง
3. ผู้ปกครองเด็กออทิสติกที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเกสตัลท์ มีระดับความเครียดต่ำกว่าผู้ปกครองเด็กออทิสติกที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเกสตัลท์ ในระยะติดตามผล
4. ผู้ปกครองเด็กออทิสติกที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเกสตัลท์ มีระดับความเครียดในระยะหลังการทดลอง ต่ำกว่าในระยะก่อนการทดลอง
5. ผู้ปกครองเด็กออทิสติกที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเกสตัลท์ มีระดับความเครียดในระยะติดตามผล ต่ำกว่าระยะก่อนการทดลอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

สามารถลดความเครียดของผู้ปกครองเด็กออทิสติก เพื่อให้ผู้ปกครองมีศักยภาพในการดูแลเด็กออทิสติกให้มีพัฒนาการที่ดี สามารถช่วยเหลือตนเอง และอยู่ร่วมกับบุคคลในสังคมได้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร เป็นผู้ปกครองที่มีบุตรเป็นออทิสติก และเด็กมีอายุระหว่าง 5 – 12 ปี ที่นำเด็กมารับคำปรึกษา ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดปราจีนบุรี
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ปกครองที่มีบุตรเป็นออทิสติก และเด็กมีอายุระหว่าง 5 – 12 ปี ที่นำเด็กมารับคำปรึกษา ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดปราจีนบุรี และมีระดับความเครียดตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป และสมัครใจเข้าร่วมในการวิจัยจำนวน 12 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเข้าเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 6 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ

1.1 วิธีการให้คำปรึกษา จำแนกเป็น 2 วิธี ได้แก่

1.1.1 วิธีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเกสตัลท์

1.1.2 วิธีปกติ

1.2 ระยะเวลาของการทดลอง แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1.2.1 ระยะก่อนการทดลอง

1.2.2 ระยะหลังการทดลอง

1.2.3 ระยะติดตามผล

2. ตัวแปรตาม คือ ความเครียด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเครียด หมายถึง อาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคลเมื่อต้องเผชิญกับสิ่งเร้าที่มาคุกคามทั้งภายในและภายนอกร่างกาย โดยแต่ละบุคคลจะมีการแสดงออกที่แตกต่างกันตามระดับความเครียด สามารถวัดได้จากการทำแบบวัดความเครียดของผู้ปกครองที่มีบุตรออทิสติก ซึ่งการตอบสนองต่อความเครียดแบ่งได้ดังนี้

1.1 ด้านร่างกาย หมายถึง กิริยาท่าทางที่แสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ หอบถี่ นอนไม่หลับ ปวดศีรษะ อ่อนเพลีย ปากคอแห้ง หัวใจเต้นเร็ว ฯลฯ

1.2 ด้านอารมณ์และความคิด หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ได้แก่ กังวล กลัว เป็นห่วง ท้อแท้ ฯลฯ

1.3 ด้านพฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกทางกล้ามเนื้อ ได้แก่ ตัวเกร็ง นั่งไม่ติด เคาะโต๊ะ เหม่อลอย ฯลฯ

2. เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีอาการของโรคออทิสซึม คือ มีความผิดปกติทางพัฒนาการด้านสังคม การสื่อความหมาย พฤติกรรม อารมณ์ และจินตนาการ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากการทำงานในหน้าที่บางส่วนของสมองผิดปกติไป

3. ผู้ปกครองที่มีบุตรเป็นออทิสติก หมายถึง ผู้เป็นมารดา หรือบิดาที่ทำหน้าที่ดูแลใกล้ชิดกับเด็กที่มีอาการของโรคออทิสซึม

4. การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเกสตัลท์ หมายถึง วิธีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เกิดความรู้สึกตระหนักรู้ในตนเอง โดยเน้นที่สภาวะปัจจุบันทำให้บุคคลกล้าเผชิญ และยอมรับกับปัญหาตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

4.1 ขั้นเริ่มต้นกลุ่ม (Initial Stage) เป็นขั้นตอนของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกกับสมาชิกและสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกกับกลุ่ม ซึ่งการสร้างสัมพันธภาพนี้จะเกิดขึ้นตลอดกระบวนการกลุ่ม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการไว้วางใจกันอย่างแท้จริง เป็นสัมพันธภาพที่มีความหมาย มีความอบอุ่นและจริงใจ สัมพันธภาพดังกล่าวจะก่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย สมาชิกกล้าที่จะเปิดเผยตนเอง รับรู้ว่ามีคนยอมรับและเข้าใจอย่างแท้จริงในการที่จะช่วยให้สมาชิกมีสุขภาพจิตที่ดี และสามารถเผชิญความยุ่งยากต่าง ๆ ได้

4.2 ขั้นดำเนินงานกลุ่ม (The Working Stage) เป็นขั้นตอนที่สมาชิกพร้อมที่จะเปิดเผยตนเอง ต้องการแนวทางในการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อแก้ไขปัญหานั้น โดยผู้ให้คำปรึกษาจะใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้ การตระหนักรู้ในตนเองที่สภาวะปัจจุบัน แก้อั้วว่างเปล่า การเปลี่ยนบทบาท การอยู่กับความรู้สึกเดิม การจินตนาการ เป็นต้น ซึ่งสมาชิกจะร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Cohesiveness) มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันที่จะทำหน้าที่ช่วยเหลือกันอย่างจริงใจ ไม่รู้สึกวิตกกังวลหรือหวั่นไหวที่จะมีสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดกัน เรียนรู้ที่จะพูดถึงความรู้สึก หรือประสบการณ์สัมพันธภาพกับบุคคลในปัจจุบัน ไม่หลีกเลี่ยงความขัดแย้งอีกต่อไปและมีท่าทีที่อาทรต่อกัน สมาชิกพร้อมที่จะวางแผนการเปลี่ยนแปลงตนเองและรับผิดชอบที่จะทำตามแผนนั้น

4.3 ขั้นยุติกลุ่ม (The Closing Stage) เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้สมาชิกรวบรวมประสบการณ์ สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกลุ่มเพื่อที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงของแต่ละบุคคล

5. วิธีปฏิบัติ หมายถึง วิธีการรับฟังปัญหา และการช่วยเหลือโดยการให้คำแนะนำในการดูแลเด็กออทิสติก ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดปราจีนบุรี